УДК 811.11-112: 81'372

В.В. Михайленко,
Буковинська державна фінансова академія,
м. Чернівці

СЕМАНТИЗАЦІЯ МОДУСНОГО МАРКЕРА

У фокусі даного дослідження є модусний маркер автора та парадигма його вираження у художньому дискурсі. Концептуальний аналіз вирізняє авторський модус як концептосферу, яка представлена семантичним полем "attitude".

The author's modus marker and the paradigm of its expression of are in the focus of our research. The conceptual analysis of the modus marker reveals a conceptual structure which is expressed by a semantic domain of attitude.

У процесі наукового пошуку необхідно керуватися двома основними принципами: по-перше, це об'єктивність дослідника і дослідження, і, по-друге, результати аналізу мають бути веріфікованими і, як дані, застосовуватися іншими вченими.

Темою нашого дослідження є модусний маркер в англійському мегадискурсі. Зупинимось на терміні мегадискурс, який є мовленнєвим континуумом певного автора, певної доби або певної теми у діахронії – всі відношення між частинами цілого задані суб'єктом, об'єктом, методологією або темою. На нашу думку, це ефективний спосіб для представлення мовного продукту великого об'єму. Його породження та інтерпретація потребують дослідження засобів вираження для адресанта та алгоритм "прочитання" для реципієнта. Ми вважаємо твори одного автора мегадискурсом, взяті як мовленнєвий континуум для виокремлення будь-якого явища або категорії. Для цього потрібно сформулювати мету та завдання а також розробити концептуальну сферу, яка буде відображена у мегадискурсі. Мегадискурс повністю змінює наше сприйняття дискурсу та його дослідження. При вивченні мовлення людина опановує комунікативними актами, далі, при вивченні мови, її системи, студент препарує комунікативний акт і виокремлює мовні одиниці (фонему, морфему, лексему, синтаксему, семему, текстему). Таким чином, вивчається система мови, її фонологія, морфологія, синтаксис, лексикологія, семантика, текстологія. Дискурс-аналіз переводить мовознавство на вищий щабель, описуючи мовлення в його соціальному середовищі, і пропонує певні правила породження та інтерпретації мовленнєвого континуума [3, с. 76-80]. Сформований авторський мегадискурс забезпечує аналіз всього континууму водночас та миттєвий перехід від одного типу аналізу до іншого згідно поставленої мети та ме-

© В.В. Михайленко, 2009

тоду дослідження для отримання повної інформації. Отже, дискурс, не гублячи своїх просторових характеристик, набуває необмеженого континуума у часі та просторі. Ми легко можемо подорожувати по даному континууму та будувати понятійну мережу, яка допоможе дійти до любої точки мегадискуру. З позиції комп’юторної технології формування гіпертексту полягає у накопиченні інформації. Тоді як у нашому випадку – це розгортання певного поняття або категорії та їхня формалізація з метою подальшого дослідження у межах усього мегадискурсу. Можливість встановлювати зв’язки між модусами у мегадискурсі ми називаємо конструюванням концептосфери або побудовою віртуальної модусної мережі для підтримки авторської модальності у мегадискурсі.

У фокусі нашого дослідження є дієслівна лексема у предикативній структурі із значенням “Я + моє відношення”, яка виражена особовим займенником 1-ої особи однини “I” + дієслово у теперішньому часі, індикативі типу “think”. Дане дієслово в авторському дискурсі представляє концептосферу *attitude* як основний концепт[4, с. 76-78]. Справа в тому, що у процессі пізнання та накопиченні інформації про нього, представленною мовними знаками, ми класифікуємо наші знання за допомогою певних конструктів або “ідеалізованих когнітивних моделей”.

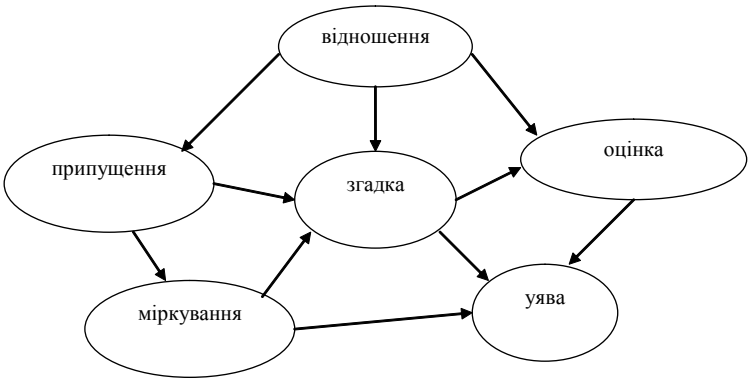

Рисунок №1. Концептосфера *attitude*

Кожен згаданий концепт спроможний утворити свою концептосферу, отже, даний концепт знаходиться на перетині інших концептів, що передбачає динамічний характер значення лексеми, де відбуваються позиційні зсуви: периферійний компонент під впливом лексико-граматичної сполучуваності та типу дискурсу (художній, газетний, фінансовий, банківський, економічний) переходить в ядерну позицію. Як видно з малюнка, концепт *attitude* передбачає

комплексну модель, де всі окремі моделі об'єднані в кластерну модель, всередині даного кластера можливі розходження між окремими моделями, викликані змінами у соціумі у процесі його розвитку [2, с. 107-108]. І концептосфера *attitude* природно є складовим концептом у множинності *human-being*, де постійно відбуваються позиційні пересуви концептів у залежності від фрагменту дійсності, від авторської інтенції та типу дискурсу, який вони відображають. Хоча даний концепт не можна розглядати як пряме відображення дійсності, але його аналіз допоможе показати як працює розум людини та її емоції. Наведена множинність бере свій початок від класичної теорії часів Аристотеля і складає основу всіх версій теорії категоризації та формальної семантики [2, с. 239-243; 1, с. 106-107].

Позицію дієслова можуть заповнювати дієслова з загальним компонентом *attitude* (the way a person views something or tends to behave towards it, often in an evaluative way) – evaluate, view, indicate mood or emotion (non-verbally). Отже, у лексемі "attitude", присутні два основних компоненти – вербальний (view) та невербальний (position of the body) і вони входять до семантичного поля **believe**, expect, imagine, anticipate, surmise, suppose, conjecture, guess, fancy, conclude, determine, reason, recon, figure, opine, ween, judge, hold, reckon, **consider**, presume, estimate, regard, **reflect**, ponder, calculate, deliberate, meditate, muse, ruminate, contemplate, scrutinize, study, concentrate, brood, devise, examine, investigate, cogitate, **remember,** memorize, recall, recollect, remind, reminisce, retain, retrace, review, **imagine**, conceive, picture, pretend, visualize, envisage, apprehend, assume, suppose, dream, fantasize [Webster's Thesaurus]. У наведеному полі можна виокремити 5семантичних груп, кожна з яких має свою диференціальну ознаку:

1) припущення (believe);
2) оцінка (consider);
3) міркування (reflect);
4) згадка (remember);
5) уява (imagine).

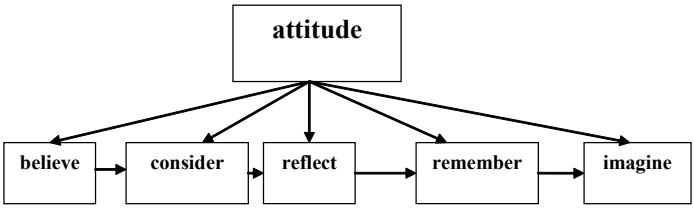

Рисунок №2. Семантична таксономія *attitude* **в англійській мові**

Зазначені диференційні ознаки можуть виступати ядерними конституентами у своїх семантичних групах і, відповідно, разом утворювати семантичну таксономію з загальним семантичним компонентом *attitude.* При цьому кожен конституент групи може вирізняти свій синонімічний ряд. Наведемо схему семантичного поля *attitude* у сучасній англійській мові.

Проте за принципом збереження компонента *attitude* в ядерній позиції або навпаки його нейтралізації у структурі значення наведених дієслів ми отримаємо ядро з компонентом *believe* та його периферії: (1) *consider*; (2)*reflect*; (3) *remember*; (4*) imagine*, чим далі від ядра, тим нижчу позицію займає лексема у семантичній ієрархії. Відповідно, ця лексема на грані переходу до іншого поля.

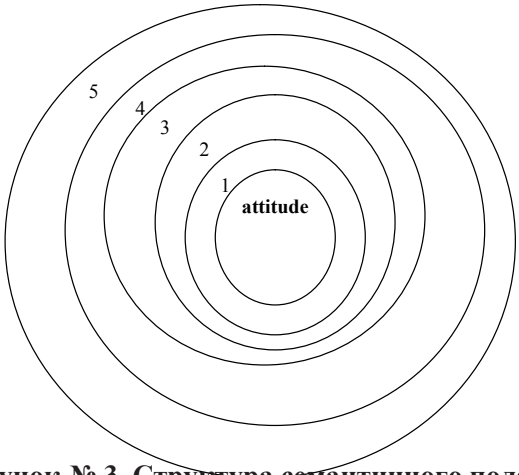

Рисунок № 3. Структура семантичного поля *attitude* в англійській мові

У центрі поля знаходиться лексема *attitude*, організує все поле шляхом лексичної атракції – чим дальше від центра поля, тим слабші зв’язки даної периферії з центром, і, відповідно, останні периферії у результаті атракції переходять в інше семантичне поле. Справа в тому, що людина конструює подібного роду моделі, проте мова надає людині альтернативні засоби для вираження одної і той же думки. Ми ставили собі на меті побудувати концептуальне поле *attitude* і категорізувати дієслівні лексеми для вираження зазначеного концепта. Отже, семантичне поле повністю покриває концептосферу *attitude* в англійській мові. Частота вживання кожного конституента поля, порядок вживання за принципом зниження або підсилення да-

ного концепту залежить від авторської інтенції та типу дискурсу.

Далі ми пропонуємо верифікацію конституентів поля у різних типах дискурсу (художньому, публіцистичному та науковому) для встановлення динамічної моделі значення як окремого конституента, так і всього семантичного поля. Авторський модус потребує доповнення модусом адресата для побудови модальної площини дискурсу.

Література

1. Кубрякова Е.С. Язык и знание: На пути получения знаний о языке: Части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в познании мира / Рос. академия наук. Ин-т языкознания. – М.: Языки славянской культуры, 2004. – 560 с. – (Язык. Семиотика. Культура).

2. Лакофф Дж. Женщины, огонь и опасные вещи. Что категории языка говорят нам о мышлении / Пер.с англ. И.Б. Шатуновского. – М.: Языки славянской культуры, 2004. – 792с. – (Язык. Семиотика. Культура).

3. Jonstone B. Discourse Analysis. Second Edition. – Oxford: Blackwell Publishing, 2008. – 311p.

4. Mykhaylenko V.V., Dzhemalyadinov A.E. On Money Concept Verbalizing /Moderni Vymozenosti Vedy-2009. – Dil 7. – Praha: Education and Science, 2009. – Pp.76-78.

УДК 81'25:81'23

Ю.В. Олексійчук,
Національний університет "Острозька академія", м. Острог

СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОХІДНИХ ФОРМ ЛЕКСЕМ "BLOG" ТА "LOG" У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Дослідження охоплює вивчення похідних лексичних одиниць англійської мови сфер функціонування блогів, утворених різними морфологічними способами словотворення. У статті наводяться статистичні дані та подаються приклади словоформ, утворених такими способами.

The research covers the study of the English language lexical units functioning in blogosphere that were derived by means of various morphological word-building patterns. The article includes statistical data and the word forms derived by means of the aforementioned patterns are exemplified.

© Ю.В. Олексійчук, 2009